

DR
K3NC2R1
HUS4T

DR
Symfoni
Orkestret
Danish National
Symphony Orchestra

Torsdag 12. oktober 2017 kl. 19.30

HERTUG BLÅSKÆGS BORG

DR SymfoniOrkestret
Alain Altinoglu, dirigent
Nora Gubisch, mezzosopran
Gábor Bretz, bas

PRO GRAM

Torsdag 12. oktober kl. 19.30

DR Koncerthuset

koncertsalen

DR SymfoniOrkestret

Alain Altinoglu

dirigent

Nora Gubisch

mezzosopran

Gábor Bretz

bas

Johannes Søb Hansen

koncertmester

Torsdagskoncerten sendes
direkte i P2. Koncerten
og genudsendes søndag
15. oktober kl. 12.15.

Mød musikken

Der er koncertintroduktion
kl. 18.30 i koncertsalen med
P2-værten Celine Haastrup,
der fortæller om programmet
og interviewer medvirkende
fra koncerten.

BÉLA BARTÓK (1881-1945)

Hertug Blåskægs Borg, opera i 1 akt, opus 11 (1911/1917)

Libretto: Béla Balázs

(Der synges på ungarsk men teksten på dansk i salen)

Oplæsning af prolog: Helge Baun Sørensen

Varighed: ca. 55'

DER ER INGEN PAUSE

Béla Bartók

Hertug Blåskægs Borg

Af Jens Cornelius

Bartóks mageløse opera *Hertug Blåskægs Borg* er en gyser. En mystisk fortælling om den uhyggelige Hertug Blåskæg, der ikke vil lade sin unge hustru Judith komme ham for nær. Alligevel får hun langsomt lukket dørene op i hans slot – og får et indblik, hun ikke skulle have haft.

Eventyret om Blåskæg har sine rødder langt tilbage i middelalderen og er kendt i mange forskellige varianter. Historien fik første gang en litterær form i 1697 af den franske eventyrforfatter Charles Perrault. I hans version er Hertug Blåskæg en adelsmand, der har en dobbeltidentitet som seriemorder.

I hænderne på den ungarske komponist Bartók og tekstforfatteren Béla Balázs blev eventyret om Hertug Blåskæg forvandlet til en symbolsk fortælling – et drama om to personer, hvis forhold undergraves af hemmeligheder, angst og fortidens synder. Ydre action er der næsten ingen af. Det hele udspiller sig i samværet mellem to mennesker.

Derfor er fortællingen i operaen stærkt koncentreret. Man begynder ved det øjeblik, hvor Judith for første gang ankommer til Blåskægs dystre slot. Dør for dør, trin for trin, lærer hun sin mands skjulte sider at kende, og efterhånden som hun trækkes længere ind i hans personlighed, tages valget fra hende. Fortællingen begynder i mørke – og ender i mørke.

STOR ORKESTERKUNST

Hertug Blåskægs Borg er ikke kun uhyggelig. Den har også en overvældende klangrigdom. Bartók får orkestret til at stråle i psykedelisk farvepragt, der understreger det grænseoverskridende og dragende ved at rejse ind i et andet menneskes sjæl. Det er stor orkesterkunst, han udfolder i dette værk.

.....
**Hertug Blåskægs
Borg opføres ofte som
koncertforestilling, og
det sker også i aften. Den
synges på ungarsk med
danske oversættelser,
der vises på tekstanlæg.**
.....

På trods af at operaen kun varer en times tid, kræver Bartók utallige musikere i orkestret. Orkesterbesætningen er udvidet med slagtøj, to harper, orgel og ikke mindst med ekstra blæseinstrumenter, bl.a. fire fagotter og fire fløjter. Der skal også bruges et ottemandes messingensemble af trompeter og basuner, placeret separat.

Bartók var en mester i at beskrive mørket, natten og underbevidstheden, og det udfolder han bedre end nogensinde i *Hertug Blåskægs Borg*. Fra den kulsorte indledning vokser musikken langsomt i takt med, at lyset falder ind, og det kulminerer midtvejs i lysende C-dur. Judith bryder ud på det høje C, og orglet sætter ind som en yderligere forstærkning af klangmasserne. Ved slutningen er vi tilbage i en verden uden lys. Bartók elskede at bruge den slags store bueformer i sine værker, og her i operaen har den en særlig effektiv betydning.

Der er ingen 'arier' eller enkeltstående numre i operaen. Den forløber i sammensmeltede scener som en uafbrudt konversation, hvor sanglinjerne er en tonesætning af det meget særprægede ungarske sprog.

.....
HANDLINGEN – KORT FORTALT
.....

Judith og Hertug Blåskæg ankommer til borgen, der er Blåskægs hjem. Hun har ikke været her før og er meget utryk over omgivelserne. Slottet er helt mørkelagt, og Judith beder indtrængende om at få slået alle døre op, så der kan komme lys ind. Blåskæg nægter, for dørene skjuler hans private rum. Dem må ingen få at se. Til sidst lader han sig dog overtale og giver Judith nøglerne en efter en.

Den første dør åbner sig med et dybt, uhyggeligt suk. Bag døren gemmer der sig et hårrejsende torturkammer, oversprøjtet med blod. Den næste dør skjuler et våbenlager med drabelige, blodige kampvåben. Blåskæg spørger truende, om Judith er bange nu – men indrømmer samtidig, at hele hans slot skælver i dets grundvold.

Bag den tredje dør er et skatkammer, hvor Blåskæg har samlet store rigdomme. Judith finder bl.a. en krone og en gylden kappe, der skinner som nattens stjerner – men alt er blodpletet. Hun åbner den fjerde dør og ser vidunderlig blomsterpragt. Det er Blåskægs hemmelige have, der blomstrer så frodigt, fordi jorden vandes med blod. Helt overvældende er synet bag den femte dør: Blåskægs store rige, et frodigt landskab, selv om skyerne kaster dystre skygger på jorden.

Nu har lyset afdækket meget på slottet, og Blåskæg har givet Judith sit rige til at beholde for evigt. Nu beder han om, at han kan beholde de to sidste døre lukkede. Men Judith åbner den sjette dør - og finder en stille sø af tårer. For sidste gang beder Blåskæg indtrængende Judith om blot at elske ham i stedet for at afkræve ham alle sine hemmeligheder.

Judith og Blåskæg er nu forbi 'point of no return'. Hun vil have svar på, hvem han har elsket før hende. Er det hendes forgængeres blod, som slottet er gennemvædet af? Er det deres tårer, der fylder en hel sø? Blåskæg giver nødtvungent Judith den syvende og sidste dørnøgle. "Jeg har gættet din hemmelighed", synger hun desperat.

Ud af den sidste dør kommer Blåskægs tre forrige hustruer, alle er de i live, og alle er de klædt med krone og smykker. De er *Morgenen, Dagen og Aftenen*. Blåskæg knæler for dem og henvender sig så til Judith, som nu skal være *Natten*. Judith bliver klædt på med den tunge krone, hun dårligt kan bære vægten af, og sammen med de tre øvrige hustruer ledes hun ind i rummet bag den syvende dør. Blåskæg låser dem inde og er igen helt alene på sit slot.

DE MANGE SYMBOLER

Hertug Blåskægs Borg er en gyser med stærke symboler - det kan man roligt sige! Men hvad betyder de, helt præcist? Selv om vi bliver vidner til, at dørene i Blåskægs sind åbnes og på bedste freudianske vis afslører, at død og begær hænger sammen, har fortolkningen være diskuteret lige siden premieren i 1918. Bartók holder nemlig suverænt nogle af operaens hemmeligheder tilbage og overlader tydningen til os, tilhørerne.

**Hertug Blåskægs borg
er den eneste opera,
Bartók har skrevet.**

Er operaen en fortælling om magtforholdet i et ægteskab? Om en knudemand, der i hele sin natur er ensom og ikke kan tale om følelser? Om hans møde med kvindelig nysgerrighed, som i sidste ende går lige meget ud over dem begge? Kort sagt et billede på ægteskabet som institution, der er dømt til at gå galt?

Er det historien om omkostningerne ved at kende sandheden? Judith ønsker at få svar på de rygter, hun har hørt om sin mand, så hun kan bygge samlivet på ny grund og forsøge at ændre ham. "Giv mig nøglerne, fordi jeg elsker dig", synger Judith. Svarene er mere end hvad hendes oprigtige kærlighed kan holde til.

Er det historien om en hærget, gammel verden, der er blevet bundradden og uundgåeligt synker ned i katastrofen – hvilket netop var, hvad der skete i 1. Verdenskrig, mens Bartók komponerede operaen? Eller er det måske en fabel om Bartók selv? Det mente den ungarske dirigent István Kertész, der var bekendt med den lavmælte komponists stærke behov for at have sit privatliv i fred. For en indadvendt mand som Blåskæg er Judith-figuren alt for aggressiv og uforstående.

Hertug Blåskægs Borg er et pragteksempel på et symbolistisk kunstværk. Blændende smukt, dristigt og uudgrundeligt. Der er nok at tænke over, mens man gysende nyder Bartóks enestående vokseneventyr.

Dirigent

Alain Altinoglu

Fotograf: Marco Borggreve

- **Alain Altinoglu**
- **Fransk dirigent, født 1975 i Paris**
- **Chef for La Monnaie Operaen i Bruxelles siden 2016**

Navnet er lidt kringlet, men vi må hellere lære det, for Alain Altinoglu er efterhånden blevet en af Frankrigs største dirigenter. Han besøgte første gang Koncerthuset i 2015 og tog DR SymfoniOrkestret med storm. Der var ingen tvivl om, at han skulle inviteres til at komme tilbage.

Alain Altinoglu er lige fyldt 42 år. Han er født i Paris af armenske forældre, der begge er pianister. Hans karriere voksede til internationalt format, allerede mens han var i 20'erne, og i 2016 tiltrådte han posten som musikchef for Bruxelles' fornemme operahus, La Monnaie.

Posten i Bruxelles er Alain Altinoglus første chefstilling, efter at han hidtil har arbejdet som gæstedirigent på tre kontinenter. Han har bl.a. dirigeret på Metropolitan Operaen i New York, Covent Garden i London, Wiens Statsopera, Berlins Statsopera, Bayerns Statsopera og – som den kun 3. franskmænd nogensinde – ved Wagner-festspillene i Bayreuth. Toppen af operaverden vil have ham!

Det samme gælder symfoniorkestre i hele verden, og på få år er Alain Altinoglu kommet dertil, hvor han kan vælge og vrage mellem de bedste tilbud. Udover de store franske orkestre dirigerer han f.eks. Wiener Filharmonikerne, Chicago Symfoniorkester, Philadelphia Orkestret, Dresdens Statskapel og mange flere. På en eller anden måde finder han også tid til at lede dirigentuddannelsen på Pariserkonservatoriet, hvor han for ikke så mange år siden selv studerede.

Alain Altinoglu er en fremragende pianist, og så ofte det lader sig gøre, optræder han med sin kone, den franske mezzosopran Nora Gubisch. Sammen har de indspillet tre albums. Som dirigent har Alain Altinoglu indspillet en hel del nyere orkesterværker samt franske operaer, bl.a. en dvd med Honeggers dramatiske *Jeanne d'Arc på bålet*.

Mezzosopran

Nora Gubisch

Fotograf: Brian Benson

- **Nora Gubisch**
- **Fransk mezzosopran, født 1971 i Paris**

Den franske mezzosopran Nora Gubisch er født og uddannet i Paris. Hun har sunget på mange af verdens store scener: på Scala Operaen i Milano, i Musikvereinen i Wien, ved Salzburg Festspillene og på Pariseroperaen. I aften synger hun for første gang her i Koncerthuset.

Hvis man er mezzosopran som Nora Gubisch, er der en række meget spændende operaroller af dramatiske og psykologisk sammensatte kvindefigurer at kaste sig over. Nora Gubisch har tidligere sunget titelrollen i *Carmen*, rollen som Amneris i Verdis *Aida* og titelrollen i Brittenes opera *The Rape of Lucretia*.

Partiet som Judith i Bartóks opera *Hertug Blåskægs Borg* er normalt forbeholdt ungarsk-talende sangerinder, men Nora Gubisch har gjort rollen til sin egen. Hun sang den i 2015 ved en opførelse ved Wiener Festwochen, dirigeret af Kent Nagano, og til næste år synger hun den i Bruxelles på La Monnaie Operaen, dirigeret af Alain Altinoglu – som hun i øvrigt er gift med.

En anden specialitet for Nora Gubisch er de store sangcykluser med orkester, f.eks. Berlioz *Les Nuits d'Étées*, og symfoniske værker med sang, bl.a. Mahlers symfonier. I dette særlige repertoire har hun sunget med så store orkestre som Wiener Filharmonikerne og New York Filharmonikerne.

Nora Gubisch og Alain Altinoglu, der er en glimrende pianist, giver desuden ofte koncerter med musik for sang og klaver, og sammen har de indspillet flere albums, bl.a. med franske romancer af Ravel og Duparc.

Bas

Gábor Bretz

Fotograf: LiLiKoi

- **Gábor Bretz**
 - **Ungarsk bassanger, født 1974 i Budapest**
-

Den ungarske bassanger Gábor Bretz er fra Budapest. Han er de senere år blevet en meget efterspurgt sanger, der optræder på store scener som Covent Garden i London, Scala Operaen i Milano og ved den Bayerske Statsopera i München.

Gábor Bretz er uddannet i USA og i Ungarn og blev straks efter sin uddannelse ansat ved Statsoperaen i Budapest, en af de bedste i Østeuropa. Her sang han et bredt udvalg af basroller og prøvede tidligt kræfter med de store Verdi-roller, der er blevet en vigtig del af hans repertoire, f.eks. lejemorderen Sparafucile i *Rigoletto* og kong Philip i *Don Carlos*. I Budapest sang han også flere Mozart-roller, bl.a. Figaro og titelrollen i *Don Juan*. De seneste år har han desuden sunget en hel del Wagner-roller ved den årlige Wagner-sommerfestival i Budapest.

I 2005 vandt han Maria Callas Sangkonkurrencen i Athen, og hans karriere begyndte at blive international. I dag har han en uhyre travl kalender med især mange engagementer i Tyskland, Østrig, Belgien og Italien. Ved Wiener Festwochen 2015 kunne man således for første gang høre ham i det meget krævende parti som Hertug Blåskæg i Bartóks opera.

En anden af Gábor Bretz' glansroller er toreadoren Escamillo i Bizets *Carmen*, som han har sunget på Metropolitan Operaen i New York, og alene i år har han sunget Escamillo i både Tokyo, Budapest og Hamborg. Bassangere må ofte træde frem i skurkeroller, og til december synger han endnu en af slagsen, Scarpia i Puccinis *Tosca*, på Teatro Comunale i Bologna.

DR
**Symfoni
Orkestret**
*Danish National
Symphony Orchestra*

Musikalsk magi i bredformat

I selskab med DR SymfoniOrkestrets 106 musikere kan alle danskere opleve den store, symfoniske musik – live i DR Koncerthuset eller transmitteret på radio, tv og online. Siden 1925 har DR SymfoniOrkestret været DRs musikalske flagskib, og i dag er orkestret i international klasse med italienske Fabio Luisi som chefdirigent.

Oplev velkendte klassikere, romantiske tonedigte, moderne mesterværker og nye klange af morgendagens komponister – alt sammen med en lang række spændende gæstekunstnere på scenen i DR Koncerthuset.

Læs mere og køb billetter på drsymfoniorketret.dk

*Oplev DR SymfoniOrkestret og DR VokalEnsemblet
fejre Reformationsjubilæet i ord og toner.
Kom med på en musikalsk rejse ind i troens,
kærlighedens og barmhjertighedens væsen – med
skuespiller Birgitte Hjort Sørensen som vært.*

TIRSDAG 31. OKTOBER KL. 19.45

KØB BILLETTER PÅ DRKONCERTHUSET.DK

HVAD, HVOR OG HVORDAN I DR KONCERTHUSET

Restauranten: Supplér din koncertoplevelse med en hyggelig og lækker middag i DR Koncerthuset Restaurant. På drkoncerthuset.dk kan du læse mere om restauranten og månedens menu. Det er nødvendigt at reservere bord i forvejen, og det kan gøres på e-mail: book1bord@dr.dk eller telefonisk på 35206360 (hverdage 12-16).

Garderoben er bemanded, gratis og befinder sig i foyeren. Af sikkerhedshensyn er det ikke tilladt at medbringe overtøj og store tasker i koncertsalen.

Pausedrinken kan bestilles og forudbetales i baren inden koncerten – så står den klar til dig i pausen.

ZERVED: På koncertdagen kan du også købe din pausedrink ved hjælp af en smartphone:

- I Download gratis “Zerved” (via app-store eller Google Play)
- II Bestil og betal
- III Hent din drink i vores “Zerved-bar”

Parkeringen: Vi har fået nyt parkeringssystem, der er forudbetalt. Det vil sige, at man køber en P-billet i billetautomaten til et bestemt tidsrum og placerer den synligt i forruden på bilen. Det er ikke længere muligt at forudbetale sin parkering inde i DR Koncerthuset.

DR's koncertvirksomhed støttes af blandt andre:

A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal
Aage og Johanne Louis-Hansen Fonden
Augustinus Fonden
Beckett-Fonden
Oticon Fonden
Carl Nielsen og Anne Marie Carl-Nielsens legat
Statens Kunstfond
Toyota-Fonden
S.C. Van Fonden
Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorck's Fond
Damco. Global logistics. Individual solutions.
Daloon

Rundvisninger: DR har en række rundvisnings-tilbud og tilpasser gerne rundvisninger efter dine behov. Besøg drkoncerthuset.dk.

Udlejning/konferencer: DR Koncerthuset danner en unik og professionel ramme om ethvert arrangement. Læs mere på DR Koncerthuset's hjemmeside eller kontakt os direkte på email: lejkoncerthuset@dr.dk.

Gruppearrangementer: DR Koncerthuset kan altid skræddersy et gruppearrangement til dig, fx en middag med rundvisning og efterfølgende koncert. Du kan kontakte os på 35206100 eller på email: gruppesal@dr.dk og få et uforpligtende tilbud.

FÅ NYHEDER OM DR KONCERTHUSET

Nyhedsbrevet: Få alle nyheder om kommende koncerter, konkurrencer og specialtilbud direkte i din indbakke. Tilmeld dig på drkoncerthuset.dk.

Facebook: Koncerthuset er også på Facebook. Her kan du få krydderier til din koncertoplevelse, kommentere, stille spørgsmål og få svar med det samme.

Følg os på facebook.com/drkoncerthuset.